

WIEDZA o SPOŁECZEŃSTWIE
(klasa I LO)

Dział	Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą Uczeń:	Wymagania na ocenę dostateczną Uczeń:	Wymagania na ocenę dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą Uczeń:	Wymagania na ocenę celującą Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto (...)
1. Rzeczpospolita jako demokratyczne państwo prawne.	1.-2. (1.1. – 1.2) Rzeczpospolita jako demokratyczne państwo prawne.	*zna podstawy ustroju Rzeczypospolitej	*omawia zasady ustroju zawarte w konstytucji	*rozdziela władzę ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską w Rzeczypospolitej	*ocenia realizację zasad praworządności w Polsce	*analizuje podstawy prawne ustroju Rzeczypospolitej, określa wady i zalety konstytucji
2. Młody obywatel w urzędzie.	3. (2.1) Obywatelstwo polskie i unijne.	*wyjaśnia pojęcie obywatelstwa	*zna dokumenty, regulujące kwestie prawne obywatelstwa, *omawia zasady nabywania obywatelstwa	*porównuje prawa obywatela w Rzeczypospolitej i UE	*analizuje zasady nabywania obywatelstwa polskiego i unijnego	*uzasadnia swoją opinię na temat nieakceptowania przez Polskę prawa do podwójnego obywatelstwa
	4. (2.2) Uzyskiwanie podstawowych dokumentów.	*wie, jak uzyskać podstawowe dokumenty: dowód osobisty, paszport, prawo jazdy	*wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z tematem: obowiązek meldunkowy, dowód rejestracyjny, paszport, faktura VAT	*potrafi wypełnić wnioski o wydanie podstawowych dokumentów	*analizuje dane dotyczące PESEL, *omawia różnice przy rejestracji różnych pojazdów	*uzasadnia konieczność posiadania świadectwa homologacji dla danego typu samochodu
	5. (2.3) Udział obywatela w wyborach i referendach.	*zna formy udziału obywateli	*omawia czynne i bierne prawo	*porównuje wybory na	*potrafi przedstawić system	*analizuje przyczyny niskiej

		w życiu publicznym	wyborcze	Prezydenta RP, do parlamentu, samorządów terytorialnych i Parlamentu Europejskiego	wyborczy w Rzeczypospolitej	frekwencji obywateli w wyborach i referendach
	6. (2.4) Konstytucyjne prawo obywatela do informacji.	*wie, co to jest informacja publiczna	*omawia prawo obywatela do informacji publicznej	*rozdziela sposoby udostępniania informacji publicznej	*analizuje powody odmowy podania informacji publicznej	*ocenia problem jawności życia publicznego
	7. (2.5) Procedury odwoławcze od decyzji urzędów.	*zna dokumenty, regulujące procedury odwoławcze postępowania administracyjnego	*potrafi wypełnić podanie i złożyć zażalenie na decyzję publiczną	*rozdziela formy odwoławcze od postępowania administracyjnego; omawia proces odwoławczy w Rzeczypospolitej	*potrafi uzasadnić potrzeby zastosowania postępowania odwoławczego	*dokonuje oceny problemów występujących w środowisku, w sprawie których można by skierować petycje do władz lokalnych
3. Prawo i sądy.	8. (3.1) Pojęcie prawa i norm prawnych.	*zna podstawowe pojęcia związane z prawem	*rozdziela rodzaje norm prawnych; omawia funkcje prawa	*wskazuje poszczególne elementy normy prawnej: hipotezę, dyspozycję i sankcję	*ocenia kondycję naszego prawa; wyjaśnia, jakie prawo jest „dobre”	*potrafi interpretować zapisy przykładów norm prawnych
	9. (3.2) Podstawowe zasady prawa i funkcjonowania sądów.	*wymienia konstytucyjne zasady funkcjonowania sądów	*wyjaśnia znaczenie zasady domniemania niewinności	*omawia najważniejsze zasady procesowe gwarantowane w konstytucji	*potrafi wyjaśnić znaczenie udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości	*analizuje pracę i funkcjonowanie polskiego wymiaru sprawiedliwości; sądownictwo polskie porównuje z sądownictwem w prawie anglosaskim
	10. (3.3) Źródła i gałęzie prawa.	*zna źródła prawa obowiązującego w Polsce	*omawia hierarchię aktów prawnych w Polsce	*rozdziela gałęzie i dziedziny prawa	*analizuje poszczególne działy prawa międzynarodowego	*uzasadnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania państwa ma

					i europejskiego	hierarchia aktów prawnych
	11. (3.4) Wybrane zagadnienia polskiego. prawa	*wyjaśnia podstawowe pojęcia: przestępstwo, prawo karne, prawo cywilne, pozew itp.	*omawia poszczególne dziedziny prawa; wie, czym się zajmują	*potrafi sformułować dowolny pozew do sądu i uzasadnić go	*potrafi napisać akt oskarżenia dotyczący naruszenia dowolnego artykułu prawa karnego	*potrafi interpretować wybrane przepisy kodeksu karnego
	12. (3.5) Uczestnicy procesu sądowego.	*wymienia uczestników procesu karnego i cywilnego	*wyjaśnia poszczególne pojęcia związane z procesem karnym i cywilnym	*rozdziela kolory żabotu, lamówek i mankietów sędziów, prokuratorów, obrońcy i radcy	*uzasadnia rolę czynnika społecznego w sądzie	*analizuje osobowe źródła dowodowe i instytucję świadka koronnego
	13. (3.6) Przebieg postępowania sądowego.	*zna etapy procesu karnego; wyjaśnia podstawowe pojęcia	*omawia główne prawa, jakie przysługują ofierze, sprawcy i świadkowi przestępstwa	*sporządza zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa	*ocenia problem obowiązku powiadomienia o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu	*uzasadnia znaczenie mediacji w procesie karnym i cywilnym
	14. Prawo i sądy – lekcja powtórzeniowa.					
	15. Prawo regulatorem życia społecznego – lekcja sprawdzająca.					
4. Bezpieczeństwo.	16. (4.1) Organy odpowiedzialne za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne państwa.	*wymienia instytucje, które realizują zadania w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego w Rzeczypospolitej	*omawia zadania instytucji odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne: Policji, ABW, Agencji Wywiadu, CBA, Straży Miejskiej, Straży	*określa podstawowe uprawnienia policji i służb odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne	*przedstawia przykłady nadużywania uprawnień przez policję i inne służby odpowiedzialne za porządek i bezpieczeństwo	*ocenia działalność instytucji odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo

			Granicznej, Ochrony kolei i BOR-u			
	17. (4.2) Problemy przestępczości w Polsce.	*wyjaśnia pojęcie przestępczości i patologii społecznej; zna jej przejawy	*charakteryzuje zjawiska patologiczne wśród młodzieży	*rozdziela sposoby postępowania i kary wobec nieletnich ze względu na wiek	*proponuje sposoby uniknięcia przestępstwa i przeciwdziałania mu	*uzasadnia swoją opinię na temat odpowiedzialności za popełnione zbrodnie
	18. (4.3) Przepisy prawne dotyczące sprzedaży i konsumpcji alkoholu, papierosów i narkotyków.	*zna przepisy dotyczące sprzedaży napojów alkoholowych, używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	*wymienia kary, jakie grożą za wytwarzanie, sprowadzanie, udzielanie, ułatwianie i nakłanianie do zażywania substancji psychotropowych i odurzających	*potrafi przedstawić sposób walki z „dopalaczami”	*przedstawia argumenty za lub przeciw legalizacji narkotyków lekkich w Polsce	*uzasadnia swoje stanowisko dotyczące zdelegalizowania wyrobów tytoniowych
5. Edukacja i praca w Polsce i w Unii Europejskiej.	19. (5.1) Prawa i obowiązki ucznia.	*zna genezę praw dziecka	*omawia prawa i obowiązki ucznia	*charakteryzuje dokumenty, które odnoszą się do praw ucznia	*dowodzi, czy instytucje, które zajmują się ochroną praw ucznia, spełniają swoje zadanie	*analizuje dokumenty prawne; wyciąga wnioski
	20. (5.2) Szkolnictwo wyższe w Polsce i w Europie.	*zna strukturę szkolnictwa wyższego w Rzeczypospolitej i w Europie	*omawia zasady przyjmowania na wyższe uczelnie w Polsce i Europie	*charakteryzuje programy unijne dotyczące szkolnictwa wyższego	*rozdziela systemy nauki w zależności od organizacji zajęć i ze względu na organ prowadzący	*uzasadnia potrzebę podejmowania nauki w szkole wyższej
	21. (5.3) Polska w strefie Schengen.	*wie, co to jest strefa Schengen i z czym ją powiązać	*wyjaśnia podstawowe pojęcia związane ze strefą Schengen	*charakteryzuje warunki bezpiecznego podróżowania po	*ocenia fakt przystąpienia Polski do strefy Schengen	*uzasadnia korzyści i zagrożenia wynikające z

				świecie		członkostwa Polski w strefie Schengen
	22. (5.4) Zatrudnianie młodzieży i podejmowanie działalności gospodarczej.	*zna możliwości zarabiania przez młodych ludzi	*podaje, jakie umowy mogą zawierać młodzi ludzie i jakie są zasady opodatkowania ich dochodów	*charakteryzuje ogólne zasady podejmowania pracy i zakładania własnych przedsiębiorstw w Unii Europejskiej	*sporządza Europass-CV	*uzasadnia korzyści i zagrożenia wynikające z podejmowania działalności gospodarczej przez młodych ludzi
6.Prawa człowieka.	23. (6.1) Pojęcie i geneza praw człowieka.	*wyjaśnia znaczenie pojęcia prawa człowieka i wymienia ich naturalne cechy	*rozdziela trzy generacje praw człowieka i podaje przykładowe prawa	*omawia najważniejsze dokumenty związane z prawami człowieka	*przedstawia historyczny rozwój praw człowieka	*analizuje dokumenty dotyczące praw człowieka
	24. (6.2) Podstawowe prawa i wolności człowieka.	*wyjaśnia znaczenie pojęć: prawa i wolności człowieka	*wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka	*wyjaśnia, co oznacza, że prawa człowieka są powszechne, przyrodzone i niezbywalne	*charakteryzuje najważniejsze postanowienia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka	*ocenia Konstytucję Rzeczypospolitej pod kątem praw człowieka
	25. (6.3) Przykłady łamania praw człowieka.	*wyjaśnia znaczenie pojęcia: łamanie praw człowieka, i podaje ich przykłady	*wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka	*przedstawia na wybranych przykładach, w jaki sposób i dlaczego we współczesnym świecie są łamane prawa człowieka	*ocenia skuteczność ochrony praw człowieka w Polsce i na świecie	*bierze udział w debacie klasowej, szkolnej lub internetowej na temat wybranych praw człowieka

	26. (6.4) Ochrona dóbr osobistych – prawo do prywatności.	*wyjaśnia, na czym polega prawo do prywatności	*wymienia ochronę danych osobowych i prawa obywatela w kontaktach z mediami jako przykłady prawa do prywatności	*wyszukuje przykłady naruszania prawa do prywatności	*ocenia skuteczność ochrony dóbr osobistych w kontekście prawa do prywatności	*uzasadnia potrzebę funkcjonowania prawa, które chroni dobra osobiste
7. Ochrona praw i wolności.	27. (7.1) Gwarancje ochrony praw człowieka w RP.	*zna podstawę prawną ochrony praw człowieka w Polsce	*przedstawia główne środki ochrony praw i wolności w Polsce	*wyszukuje przykłady działań podejmowanych w celu ochrony praw człowieka przez wybrane instytucje	*charakteryzuje działalność sądów powszechnych i administracyjnych, Trybunału Konstytucyjnego i Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji	*ocenia, na ile zawarte w Konstytucji RP gwarancje praw człowieka są wystarczające
	28. (7.2) Rzecznik Praw Obywatelskich i Rzecznik Praw Dziecka.	*zna instytucje państwowe powołane do ochrony praw i wolności człowieka	*opisuje sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka	*określa podstawowe zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka	*ocenia, czy w Polsce są przestrzegane prawa dziecka i prawa ucznia	*pisze prostą skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka według podanego wzoru
	29. (7.3) Europejski system ochrony praw człowieka.	*zna Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu	*przedstawia strukturę międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka: system międzyrządowy (system uniwersalny i systemy regionalne) i organizacje pozarządowe	*określa sposób złożenia petycji do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu	*charakteryzuje działalność instytucji wchodzących w skład Europejskiego systemu ochrony praw człowieka	*uzasadnia znaczenie działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu dla ochrony praw człowieka

	30. (7.4) Działalność organizacji pozarządowych.	*wyjaśnia znaczenie pojęcia „organizacja pozarządowa”	*wymienia najważniejsze organizacje pozarządowe ochrony praw człowieka działające w Polsce i na świecie	*przedstawia na przykładach działania podejmowane przez ludzi i organizacje pozarządowe broniące praw człowieka	*charakteryzuje działalność organizacji pozarządowych w Polsce	*w miarę swoich możliwości włącza się w wybrane działania organizacji pozarządowych
	31. (7.5) Przejawy szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu, ksenofobii i homofobii.	*wyjaśnia znaczenie pojęć: szowinizm, rasizm, antysemityzm, ksenofobia i homofobia	*rozpoznaje przejawy rasizmu, szowinizmu, antysemityzmu, ksenofobii i homofobii	*charakteryzuje szowinizm, rasizm, antysemityzm, ksenofobię i homofobię	*uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się omawianym formom dyskryminacji i braku tolerancji	*uzasadnia swoje stanowisko dotyczące zaangażowania się w wybrane działania na rzecz równości i tolerancji
	32. Prawo człowieka jako istoty ludzkiej w świetle dokumentów międzynarodowych – lekcja powtórzeniowa.					
	33. Prawa człowieka w Polsce i na świecie – sprawdzian wiadomości.					
	34. () Naruszenie praw człowieka w wybranych dziedzinach.	*wymienia dziedziny, w których dochodzi do naruszenia praw człowieka.	*poszukuje informacji z różnych źródeł na temat naruszenia praw kobiet i dzieci.	*przedstawia przykłady naruszenia praw w kontekście wolności, prawa do edukacji i praw humanitarnych.	*charakteryzuje wybrane przejawy naruszenia praw człowieka w wybranych dziedzinach.	*opracowuje założenia do projektu, który ma zaradzić naruszeniu praw człowieka w omawianych dziedzinach.